

**БЕСПЛАТНА
ПРАВНА ПОМОЋ
0800 108 208**

Јелена Милошевић

**Наставља се успешна
подршка повратницима
на основу споразума о реадмисији**

страна 8

**Обележен званични
почетак новог пројекта
бесплатне правне помоћи**

страна 10

Зоран Поповић

**Интервју са кључним
експертом на пројекту
бесплатне правне помоћи**

страна 14

ИНФОРМАТОР

Пружање правне помоћи и информација неопходних за заштиту
и остваривање права интегрно расејених лица, избеглица и повратника

Број **01**
jun 2019.

ИНТЕРВЈУ **Душан Козарев**

Заменик директора Канцеларије за Косово и Метохију
Владе Републике Србије

страна 4

РЕПУБЛИКА СРБИЈА
КАНЦЕЛАРИЈА ЗА КОСОВО
И МЕТОХИЈУ

Пројекат финансира
Европска унија

УВОДНА РЕЧ

Денис ван Дам

Задовољство ми је да Вас у име целог тима обавестим да је нови пројекат бесплатне правне помоћи, који финансира Европска унија у сарадњи са Владом Републике Србије, почeo и да ће наставити да пружа помоћ интерно расељеним лицима (ИРЛ), избеглицама и повратницима на основу споразума о реадмисији у циљу заштите њихове имовине и остваривању других права углавном на Косову и Метохији.

Наш тим од 30 правника ради на преко 4.800 отворених предмета. Током протеклих шест месеци примили смо преко 1.100 позива на наш бесплатан број, организовали преко 850 састанака са потенцијалним клијентима, припремили скоро 600 поднесака и заступали у 200 судских рочишта. Ова статистика показује да је потреба за нашим услугама и даље веома велика.

Ово је први од четири информатора која ћемо објавити како бисмо извештавали о напретку пројекта и надамо се да ћете уживати читajuћи их.

Денис ван Дам,
вођа пројектног тима

Пројекат „Пружање правне помоћи и информација неопходних за заштиту и остваривање права интерно расељених лица, избеглица и повратника“ представља наставак сарадње, започете 2008. године, између Владе Републике Србије и Европске уније на пољу заштите основних људских и имовинских права интерно расељених лица (ИРЛ), избеглица и повратника на основу споразума о реадмисији.

Пројекат је почeo са спровођењем у новембру 2018. године и у наредне две године ће ИРЛ, избеглице и повратници по споразумима о реадмисији имати адекватан приступ информацијама и ефикасну бесплатну правну помоћ како би остварили своја права да поврате незаконито заузету или оштећену и уништену имовину, здравствену и социјалну заштиту, запошљавање и заштиту осталих људских права. Право на бес платну правну помоћ коју пружа овај пројекат остварују избеглице, повратници по споразумима о реадмисији и расељена лица или лица која полажу право на имовину на Косову и Метохији, а која због финансијске ситуације не могу да приуште правно заступање или која због ограниченог приступа правосуђу на Косову и Метохији не могу да остваре своје права.

Пројектни тим је састављен од адвоката, правних саветника и стручњака за реадмисију и подршку рањивим групама становништва, са вишегодишњим домаћим и међународним искуством у заштити основних људских и имовинских права. Помоћ коју пројектни тим пружа састоји се од давања правних савета, заступања странака на судовима у местима порекла (само за ИРЛ), прибављања документације издате од стране државних институција у местима порекла, као и информисање угрожених и оштећених о њиховим правима.

Пројекат се финансира средствима Европске уније. Канцеларија за Косово и Метохију Владе Републике Србије је корисничка институција, а пројектни тим активно сарађује и са Комесеријатом за избеглице и миграције Владе Републике Србије на информисању и заштити права избеглица и повратника по споразумима о реадмисији.

Душан Козарев

заменик директора
Канцеларије за Косово и Метохију
Владе Републике Србије

Информатор: Који су то највећи правни проблеми са којима се сусрећу ИРЛ са КоМ и на које препреке наилазе у остварењу својих права?

Душан Козарев: "Неопходно је истаћи да су Србима на Косову и Метохији поред имовине, угрожена и основна људска права. Застрашивање и подстицање Срба на напуштање Косова и Метохије стално је присутно, а тим потезима интерно расељена лица се одвраћају од повратка. У те сврхе је на жалост заживела и опасна пракса хапшења потенцијалних повратника под оптужбама за наводне ратне злочине, које се испоставе као неосноване, али тек након вишемесечних притвора. Индикативно је да за злочине оптужују управо узурпатори имовине интерно расељених лица. Дакле правни проблеми са којима се ИРЛ на Косову и Метохији сусрећу су свеобухватни, а један од најистакнутијих је узурпирана имовина, како станова и кућа тако и пољопривредног земљишта и шума, као и на тој имовини бесправно изграђени објекти узурпатора."

Информатор: Који је значај овог пројекта из угла Канцеларије за Косово и Метохију?

Душан Козарев: "Овај пројекат помаже сваком угроженом појединцу, интерно расељеном лицу у борби за остваривање права и повраћај своје имовине и значај тога је неупитан. Међутим, додатна важност је

што у том процесу адвокати пројекта уочавају све препреке у пракси на терену и покушавају да нађу начин да их превазиђу. О томе се потом обавештавају и релевантне институције и организације, али и сама интерно расељена лица. Додао бих и да статистички подаци које нам пројекат обезбеђује захваљујући комплексној бази података која се редовно ажурира, представљају важан доказ и историјски документ за себе."

Информатор: Поред овог пројекта у коме Канцеларија сарађује са ЕУ на пружању правне помоћи, који су још видови помоћи за ИРЛ у којима учествује или које директно обезбеђује КоМ?

Душан Козарев: "Канцеларија за Косово и Метохију у свом делокругу рада као подршку становништву на Косову и Метохији обезбеђује социјалну помоћ, дечији додатак, помоћ у виду садница, пољопривредних машина и грађевинског материјала. У циљу обезбеђивања адекватних животних услова оним интерно расељеним лицима определеним за повратак, градимо насеље Сунчана долина на територији општине Звечан, за око 300 породица.

У циљу унапређења живота српског становништва на Косову и Метохији Влада Републике Србије је преко наше Канцеларије у 2018. години инвестирила у 67 пројеката у области пољопривреде и инфра-

... овај пројекат помаже сваком угроженом појединцу, интерно расељеном лицу у борби за остваривање права и повраћај своје имовине и значај тога је неупитан...

... Влада Републике Србије улаже значајна средства и труди се да обухвати све аспекте помоћи нашим људима на Косову и Метохији, од социјалних давања, преко стамбеног збрињавања до подстицаја за запошљавање или унапређење пољопривреде.

... важно је представљати овај пројекат и његове резултате како у локалним, тако и на националним фреквенцијама...

» структуре, у школе и вртиће, здравствене објекте као и у пројекте лица која започињу сопствени бизнис.

У 2019. години се планира наставак улагања у још 300 пројекта. Као подршка повратку, али и социјално угроженим категоријама интерно расељених лица унутар Косова и Метохије, у току 2018. године изграђено је и реконструисано 48 кућа и завршена је изградња десет стамбених зграда са укупно 120 станова. Ово су само неки примери наше подршке.

Дакле, Влада Републике Србије улаже значајна средства и труди се да обухвати све аспекте помоћи нашим људима на Косову и Метохији, од социјалних давања, преко стамбеног збрињавања до подстицаја за запошљавање или унапређење пољопривреде.”

Информатор: У којој мери је представљање пројекта и његових резултата у јавности допринело бољој информисаности ИРЛ о својим правима?

Душан Козарев: “Свакако да је важно представљати овај пројекат и његове резултате како у локалним медијима, тако и на националним фреквенцијама јер се на претходном пројекту показало да је то најбољи начин информисања интерно расељених лица о могућности да бесплатно добију правну помоћ, показало им је да они и њихови проблеми нису заборављени, али и широј јавности је изнова указано на проблеме са којима се наши суграђани и даље суочавају.”

Подршка интерно расељеним лицима

Интерно расељена лица (ИРЛ) са Косова и Метохије већ више од две деценије воде дугу и мукотрпну борбу пред судским и квази-судским органима на Ким како би повратили имовину која им је након расељавања нелегално узурпирана, оштећена или потпуно уништена. У тој борби помажу им и правници пројекта бесплатне правне помоћи, који им пружају правне савете, неопходне информације, састављају

и подносе поднеске, прибављају документацију из места порекла и заступају пред судовима и другим институцијама на Ким. Поред поступака који се тичу непокретне имовине, пројекат пружа правну помоћ ИРЛ у остваривању права из радног односа у ком су били до расељења. Пројекту се до сада обратило преко 4.000 расељених лица, а преко 1.800 предмета је до сада затворено.

1333

позива на бесплатан број **0800 108 208**

970

састанака са клијентима и потенцијалним клијентима

851

поднеска релевантним институцијама

204

заступања пред институцијама на Косову и Метохији

2880

затворених предмета

4922

новоотворених предмета

УЗУРПИРАНА ИМОВИНА У ИСТОКУ

Странка НН је ИРЛ из Истока, са тренутним пребивалиштем у Крагујевцу.

До средине 1999. године живео је у Истоку, када је због угрожене безбедности напустио Ким. Након расељења, странка је делегирала власништво над непокретном имовином, пољопривредним земљиштем и кућом, привременој институцији самоуправе (ПИС) Косовској агенцији за имовину, чији је мандат био да управља непокретном имовином расељених лица са Ким. Нажалост, 2012. године је његову имовину узурпирало лице албанске националности. Клијент се више пута сам обраћао Косовској агенцији за имовину као и осталим правосудним институцијама, али безуспешно. На крају се маја 2018. године обратио пројекту бесплатне правне помоћи са молбом да му се пружи правна помоћ у овом предмету. Правни саветници на пројекту су у врло кратком року упутили захтев ПИС Косовској агенцији за имовину да спроведе принудно исељење како би се имовина странке ослободила од узурпатора и вратила у посед законског власника.

У мају 2019. године, ПИС Косовска агенција за имовину је обавестила клијента да је спровела принудно исељење и да може ући у посед своје имовине.

ПРЕВАРНА ТРАНСАКЦИЈА У ОКОЛИНИ ПЕЋИ

Странка НН из Пећи се обратила тиму пројекта бесплатне правне помоћи 2009. године поводом узурповане имовине у околини Пећи.

Тим је установио да је НН био жртва преварне трансакције и поднео тужбу против починитеља. Основни суд у Пећи је донео првостепену пресуду у корист странке пројекта јуна 2014. године, међутим оптужени је уложио жалбу на ову пресуду. Апелациони суд се годинама није оглашавао по питању овог предмета те су правни саветници пројекта писали више ургенција током 2017. и 2018. године.

Коначно, средином јануара 2019. године Апелациони суд донео је другостепену пресуду у корист НН и након десет године борбе, имовина је враћена у посед законском власнику НН.

... Током првих шест месеци спровођења новог пројекта, правни саветник са највећим број успешно решених предмета је млађи правни саветник Јелена Милошевић.

Наставља се успешна подршка повратницима на основу споразума о реадмисији

Правни тим пројекта бесплатне правне помоћи је од почетка спровођења пројекта успешно је затворио више хиљада предмета како ИРЛ, тако и повратника на основу споразума о реадмисији.

Током првих шест месеци спровођења новог пројекта, правни саветник са највећим број успешно решених предмета је млађи правни саветник Јелена Милошевић. Јелена је у овом периоду затворила укупно 34 предмета са позитивним исходом, од чега се 18 тичу повратника на основу споразума о реадмисији, а 16 интерно расељених лица са Ким. Јелена је рад на пројекту почела у јуну 2017. године као приправник у пројектној канцеларији у Краљеву, а захваљујући својој посвећености и

залађању за сваки предмет, данас ради као млађи правни саветник у Београду. Иако због природе своје позиције претежно ради са реадмисантима, како је и сама родом из Косово Поља, веома је посвећена и решавању правних проблема интерно расељених лица.

„Најпре, морам да истакнем да ми је част и задовољство што представљам део тако стручног и успешног тима који ради на пројекту, од кога сам иначе пуно научила у области

заштите људских права и слобода, те тиме обогатила своје до тад стечено знање и искуство у датој области, које ми је умногоме помогло у даљем раду. Што се самог мог рада и успеха тиче, истакла бих то да сам и ја до скора уживала статус ИРЛ, те стога проблеми са којима се ове осетљиве категорије лица (реадмисанти и ИРЛ) суочавају су ми и те како добро познати, нарочито како и колико исти могу утицати на нормалан ток живота, што у погледу правних препрека, што на личном плану, а посебно колико могу бити депримирајући за човека. Сваки успешно решен правни проблем наших клијената захваљујући мом раду за мене представља посебно задовољство и додатно ме мотивише, јер за мене као правника нема лепшег осећаја од оног који имате након што некоме омогућите да се служи својим правима, као и да се осети равноправним и једнаким у односу на остале грађане, што уједно и јесте циљ наше правничке професије.”

Иако је тешко и незахвално издвојити неки предмет јер, како и сама каже, свака прича носи одређену и специфичну тежину, случај Ромкиње са статусом повратника по реадмисији остао јој је најупечатљивији до сада

„Странка НН, која има статус повратника на основу споразума о реадмисији, обратила се пројекту са захтевом да јој помогнемо око уписа у матичну књигу рођених. Иначе, НН је

Ромкиња по националности и рођена је код куће као једна од близнакиња. У матичну књигу рођених тада је уписана само сестра близнакиња, док странка пројекта није, те су њих две користиле иста документа све док сестра није преминула, након чега је НН остала без иједног документа, односно постала је правно невидљиво лице. НН је мајка троје малолетне деце, која такође нису уписана у матичну књигу рођених, нити могу бити све док се НН не буде уписала. Како ни странка ни њена деца не постоје у евиденцији Републике Србије, не могу остварити никаква права. Да би се странка, која је правно невидљиво лице, уписала у матичну књигу рођених, морали смо да покренемо ванпарнични поступак у оквиру кога се утврдила чињеница рођења, као и време и место рођења. За покретање овог поступка, било је неопходно прибавити потребну документацију, као што су изводи рођених за родитеље, уверење да странка није уписана у матичну књигу рођених и сл. Након прикупљених документа, сачинила сам и предала предлог надлежном суду, чиме је отпочео и сам ванпарнични поступак у оквиру којег је утврђена чињеница рођења и место рођења, те ће на основу судског решења НН бити уписана у матичну књигу рођених. Решавањем овог случаја, омогућили смо НН, као и њеној деци, да постану правно видљива лица која могу уживавати сва права равноправних грађана Републике Србије.”

Теренска посета у Суботици

...Сваки успешно решен правни проблем наших клијената захваљујући мом раду за мене представља посебно задовољство и додатно ме мотивише, јер за мене као правника нема лепшег осећаја...

Обележен званични почетак новог пројекта бесплатне правне помоћи

Пројекат "Пружање правне помоћи и информација неопходних за заштиту и остваривање права интерно расељених лица, избеглица и повратника", који представља наставак сарадње Владе Републике Србије и Европске уније (ЕУ) на пољу заштите основних људских права интерно расељених лица (ИРЛ), избеглица и повратника на основу споразума о реадмисији, званично је отворен на уводној инфо-сесији одржаној 27. марта 2019. године у Београду.

Тим који спроводи пројекат је на инфо-сесији представио пројектне активности и резултате које ће пројекат тежити да оствари током наредне две године, наглашавајући кључне правне услуге које ће пружати угроженим групама. На скупу се, у присуству представника Делегације ЕУ у Србији, Канцеларије за Косово и Метохију, Комесаријата за избеглице и миграције, УНХЦР-а, удружења грађана које раде са циљним групацијама пројекта и правних саветника пројек-

кта, расправљало о главним изазовима и приступу пружања правне помоћи угроженима. Како овај пројекат представља наставак низа пројекта, истакнути су резултати постигнути од почетка спровођења ове врсте помоћи:

- отворено је преко 7.400 предмета,
- 2.326 покренутих имовинских поступака пред основним судовима на КоМ,
- 2.074 покренутих предмета за остваривање права из радног односа пред Привременом институцијом самоуправе у Приштини Косовском агенцијом за приватизацију и
- 870.000 евра исплаћених као накнаде од приватизација друштвених предузећа.

Адвокати и правни саветници ангажовани на пројекту расподељени су у шест пројектних канцеларија и на располагању су грађанима који имају статус интерно расељених лица, избеглица или повратника на основу споразума о реадмисији како би им пружили подршку у остваривању основних људских права.

Мирјана Максимовић, Делегација ЕУ

Обука за унапређење комуникационих вештина

У циљу унапређења екстерне комуникације представника пројекта са широм јавношћу и главним корисницима услуга на пројекту, у априлу 2019. године у Врњачкој Бањи одржана је специјализована обука за ангажоване адвокате и правне саветнике, као и за представнике Канцеларије за Ким.

Учесници обуке су се упознали са стандардним комуникационим техникама и

алатима, као и са основама успешне комуникације, који ће им значајно помоћи да унапреде своје комуникационе вештине. Очекујемо да ће им у даљем раду примена ових вештина значајно помоћи да пројектне услуге, активности и резултате на најефикаснији начин приближе корисницима услуга током пружања бесплатне правне помоћи, али и током представљања пројекта у јавности.

**ПОСЕТЕ
МОБИЛНИХ
ТИМОВА**

Крагујевац
Крушевац
Смедерево
Смед. Паланка
Штрпце
Кањижа
Суботица
Драгаш
Бела Паланка

ПРАВНА ПОМОЋ НА ТЕРЕНУ

Лицима која се налазе у веома тешкој материјалној или здравственој ситуацији и нису у могућности да се непосредно сусретну са правним сарадницима у седиштима организационих јединица, правна помоћ се може обезбедити преко посете мобилних тимова. Формирани мобилни правни тимови, уз претходно припремљену организациону подршку, излазе на терен, одржавају састанке са корисницима у просторијама поверилика Комесаријата за избеглице и миграције и сарадничких удружења и организација, као и у центрима колективног смештаја. Такође, на позив корисника који из здравствених разлога нису у могућности да непосредно приступе месту састанака, правни стручњаци обезбеђују правну помоћ посетом у њиховим домовима.

Теренска посета Смедереву

Значај посете правних екипа врло брзо препознат је као ефикасан модел омогућавања бесплатне правне асистенције широм Републике Србије. У период од јануара до маја 2019. године правни тимови размотрели су правна питања, указали и пружили потребну правну помоћ кроз преко 20 теренских посета, сусрели се, саслушали и размотрели правне недоумице и нерешена правна питања више од 165 лица и у скоро 200 правних случајева омогућили правну асистенцију, потребно информисање, саветовање и заступничку стручну правну помоћ.

Посећени су градови и општине Крагујевац, Крушевац, Смедерево, Смедеревска Паланка, Штрпце – Колективни центри

„Лахор-Сара“ и „Јуниор Клуб“, Штрпце – Колективни центар „Електропривреда“ Брезовица, Кањижа, са насељима Мартинош и Ором, Суботица, Драгаш и Горанско насеље Глобочица, Гораждевац,

Правни тим Нишке канцеларије у Белој Паланци

потом Бела Паланка уз Центар за интервентни прихват повратника по основу споразума о реадмисији, као и насеља на подручју Града Ниша, Београда и Краљева. Постојање значајног броја корисника и отворена потреба за правном асистенцијом исходили су да се поједина од наведених места нађу на рутама правних тимова више пута и поново посете. Подршку у теренској организацији, информисању локалног становништва и сусрету са странкама несебично пружају локални поверилици Комесаријата, сарадници из локалних невладиних организација, а у појединим случајевима и представници локалних канцеларија Црвеног крста, Центара за социјални рад и локалних органа управе. Изузетан значај оваквог механизма остваривања правне асистенције и помоћи препознат је од стране свих релевантних учесника, те се захвальујући њиховом заједничком доприносу његово спровођење свеобухватно подржава.

Правни саветници из Краљева у Крагујевцу

Правници пројекта бесплатне правне помоћи се од 2008. године, када је почeo овај вид помоћи, боре да заштите права интерно расељених лица на Косову и Метохији. О томе како изгледа борба за угрожена права ИРЛ, препекама у тој борби, опструкцијама и дужини поступака причали смо са Зораном Поповићем, кључним експертом на пројекту.

Зоран Поповић

Кључни експерт

Информатор: Као један од кључних проблема са којима се сучавају ИРЛ у покушајима да поврате имовину на Ким стално се наводе предуги судску поступци, опструкције током поступака и немогућност приступа правди. Колико трају ти поступци и зашто?

Зоран Поповић: Дужина трајања судских поступака као системски фактор оптерећује остваривање права ИРЛ у месту њиховог порекла. Након вишегодишње правне борбе за првостепену судску одлуку, потребно је у просеку око две и по до три године да ту одлуку разматра и одлучи Апелациони суд као другостепени, након чега би одлука постала правоснажна и извршна. Након тога следи извршни поступак. Разлоги за овако дugo трајање су бројни, од опструкција супротне стране па до неадекватног системског поступања (преводилачки систем у судовима и употреба језика, прибављање и непризнавање докумената, верификација документа, итд.). Пројекат обрађује предмете који трају и више од десет година.

Информатор: Каква је сарадња пројекта са институцијама самоуправе на Ким?

Зоран Поповић: Пројекат правне помоћи у циљу заштите права ИРЛ у месту њиховог порекла на Ким-у остварује сарадњу са организацијама и институцијама које имају мандат и надлежност у релевантним областима. Сарадња се обавља континуирано, а пројектни тим прати сва дешавања и промене прописа које имају утицаја на ИРЛ, како би у сарадњи са релевантним институцијама и организацијама адекватно реаговао и како би се отклониле евентуалне негативне последице. Истовремено, да би се благовремено обавестили корисници пројекта како

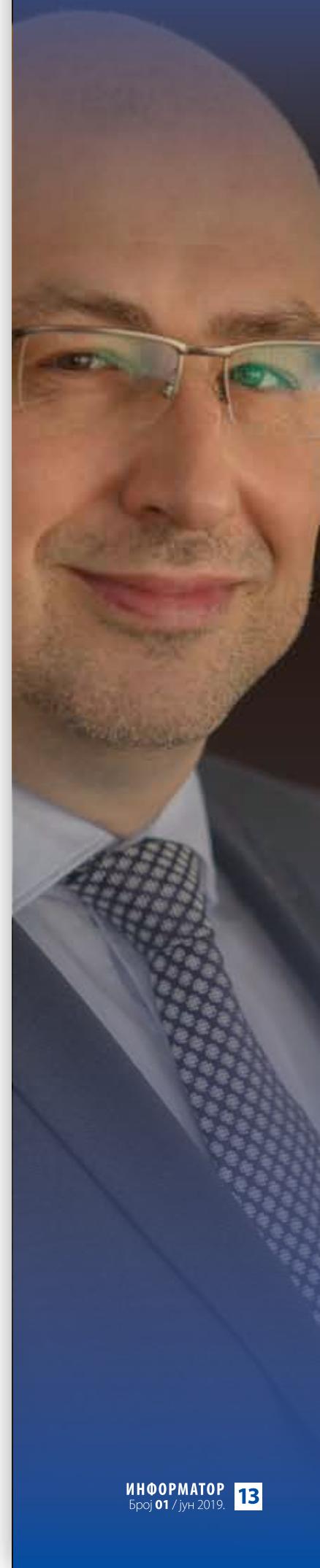
би могли да се адекватно одреде према насталим променама и дешавањима.

Информатор: На пројектима бесплатне правне помоћи сте од почетка и за тих једанаест година радили сте на многим предметима. Да ли можете за информатор да издвојите неки који је оставио посебан утисак на Вас?

Зоран Поповић: Издајојо бих један предмет извршења правоснажне пресуде којом је наложено уклањање/рушење бесправно подигнутог објекта и враћање земљишта у Призрену у посед. Након доношења решења о полагању новчаног депозита потребног за рушење и уклањање објекта који је бесправно изграђен на земљишту нашег клијента ИРЛ и не-поступања узурпатора по истом, извршни суд је напрасно донео ново решење којим је наложио нашем клијенту да он положи наведени депозит од 20.000 Еура. Тиме је онемогућено окончање поступа, јер ИРЛ за уклањање бесправно изграђеног објекта на свом земљишту треба да положи толики новац који нема. Иако предмет траје више од деценије, још се није окончао, а тренутно након што смо се обратили Уставном суду, исти треба да размотри и одлучи о поменутом решењу извршног суда.

Информатор: Шта бисте поручили расељеним лицима са Ким која се и даље боре да остваре своја права?

Зоран Поповић: Иако су тешкоће са којима се ИРЛ сусрећу приликом остваривања својих права у месту порекла бројне, никада не треба одустати, а правни тим пројекта бесплатне правне помоћи састављен од стручњака за ову правну област је ту за вас, и пружиће максимум својих капацитета да вам помогне у остваривању својих права.

САРАДЊА СА УДРУЖЕЊИМА

Преокрет
Краљево

Руке пријатељства
Краљево

Удружење рома
интелектуалаца
Владичин Хан

Едукативни
центар Рома
Суботица

Сарадња са удружењима грађана у циљу боље информисаности и приступу кориснику бесплатне правне помоћи

Како бисмо дошли до што већег броја корисника којима је потребна бесплатна правна помоћ, од почетка пројекта је покренута иницијатива повезивања са удружењима грађана која окупљају и баве се претежно подршком повратницима по основу споразума о реадмисији, али и интерно расељеним лицима и избеглицама. Овом сарадњом удружења грађана добијају подршку за своје чланове и остале угрожене групе грађана које им се обраћају за помоћ, а којима је наш пројекат у могућности да пружи бесплатну правну помоћ. Удружења информишу своје чланове о правној помоћи коју пружа пројект, а пројектни тим редовно обавештавају о повратницима којима је потребна правна помоћ, а који се овим удружењима обраћају за подршку након повратка у Србију.

Европска консалтинг група, као компанија која води конзорцијум који спроводи пројекат Бесплатне правне помоћи је од почетка пројекта потписала споразуме о сарадњи са следећим ромским удружењима грађана: „Преокрет“ и „Руке пријатељства“ из Краљева, „Удружење рома интелектуалаца“ из Владичиног Хана и „Едукативни центар Рома“ из Суботице.

Захваљујући овим, већ сада формално оствареним партнерствима са наведеним удружењима грађана, наш пројекат је добио значајан број нових корисника правне помоћи. На позив ових организација пројектни мобилни

тимови, који су састављени од наших правних саветника и адвоката већ су обилазили повратнике у места где се налазе ова удружења грађана која их окупљају.

Потписивање споразума о сарадњи са „Едукативним центром Рома“ из Суботице.

Састанак мобилног тима са повратницима, у канцеларијама „Едукативног центра Рома“ у Суботици, 21. марта 2019 године.

У сарадњи са овим удружењем Рома организовано је више посете пројектних мобилних томова, где су се наши правни саветници састали са повратницима који су се након повратка у Србију настанили на територији овог града, а којима је потребна бесплатна правна помоћ у прибављању документа, пријави боравишта или упис у матичне књиге.

Састанак корисника са мобилним тимом у Суботици

**РАЗМЕНА
ИСКУСТАВА**

**Информативно-
правни центар
Славонски Брод**

**Пројекат
грађанских права
Сисак**

**УНХЦР
Загреб**

**Уред за обнову и
стамбено
збрињавање**

**Српско
народно веће**

**политички
представници
Срба у Кистањи**

**Градоначелник
Града Книна**

**Министарство
правосуђа**

**корисници
регионалног
програма стамбеног
збрињавања**

Правни саветници пројекта разменили искуства са колегама из Хрватске

Део тима пројекта бесплатна правне помоћи посетио је у склопу студијске посете удружења и државне институције у Хрватској који се баве правним проблемима избеглица, повратника и угрожених група, као и кориснике програма стамбеног збрињавања.

Током студијске туре, која је трајала од 20-24. маја 2019. године, тим од четрнаест есксперата разменио је искуства са удружењима која пружају бесплатну правну помоћ у Славонском Броду и Сиску, посетили УНХЦР-ову канцеларију у Загребу и кориснике којима су ова удружења помогла у поступцима стамбеног збрињавања. Поред ових удружења, тим је посетио и Државни уред за обнову и стамбено збрињавање, где су имали прилике да се упознају са организацијом и функционисањем Регионалног програма за стамбено збрињавање у Хрватској, а службеници Министарства правосуђа су тиму представили Закон о бесплатној правној помоћи и његово спровођење. Експерти пројекта састали су се током ове туре и са градоначелницима Книна и Кистање. Судијска тура у Хрватској прва је тура коју пројекат бесплатне правне помоћи организује у циљу размене искуства са земљама региона на пољу збрињавања избеглица и расељених лица и повратника, као и решавања последица насталих конфликтима.

Тим са корисником програма стамбеног збрињавања Кистања

Током петодневне туре тим се састао са: Информативно-правни центар, Славонски Брод, Пројекат грађанских права, Сисак, УНХЦР, Загреб, Уред за обнову и стамбено збрињавање, Српско народно веће, градоначелником Книна, политичким представницима Срба у Кистањи, Министарство правосуђа, корисницима регионалног програма стамбеног збрињавања.

„У разговорима које смо водили са представницима власти, невладиним организацијама и самим избеглицама упознали смо се са процесом повратка избеглица, који је био јако компликован и дуготрајан, али на крају у већини случајева успешан и како су невладине организације и адвокати имали кључну улогу у процесу решавања имовинско правних проблема приликом повратка на места пребивалишта. Такође, представници власти су нам представили мере које је држава Хрватска предузимала у процесу повратка становништва, обнове ратом опустошених стамбених објеката и пројекту стамбеног збрињавања. Повратници који су се вратили у родна места након рата су нам пренели велику срећу јер живе у местима где су некада живели, али и незадовољство јер је просек старости повратника 65 година.“

Ненад Трајковић

млађи правни саветник и учесник студијске посете

**БЕСПЛАТНА
ПРАВНА ПОМОЋ
0800 108 208**

Издавач:
Пројекат „Пружање правне помоћи и информација неопходних за заштиту и остваривање права интерно расељених лица, избеглица и повратника“

Канцеларије:

Београд
Француска 5/5

Ниш
Страхињића Бана 8

Краљево
Хајдук Вељкова 1/2

Врање
Ђуре Јакшића 1

Косовска Митровица
НВО Актив, Краља Петра I 183a

Грачаница
НВО Азод, Кнеза Лазара 66
(Тргни центар, II спрат)

info@pravnapomoc.org
www.pravnapomoc.org

Техничко уређење:
DoubleClick Advertising

Фотографије:
Архива Пројекта

Штампа:
DoubleClick Advertising

Пројекат спроводи Конзорцијум који предводи Европска консалтинг група.

 ECG Summit

 **B&SE
EUROPE**

 **ICON
INSTITUT**

 **INTERNATIONAL BUSINESS SCHOOL
IBS**

 **PARTNERS
for Financial Change
SERBIA**

Ова публикација је израђена уз финансијску подршку Европске уније. Њен садржaj је искључива одговорност конзорцијума који предводи Европска консалтинг група и не одражава нужно ставове Европске уније.

За додатне информације посетите
www.pravnapomoc.org